

Täysistunto

Torstai 19.2.2026 klo 16.00—19.53

5. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025

Kertomus K 20/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.57 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antaa kerran vaalikaudessa eduskunnalle kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta. Nyt käsiteltävänä on järjestyksessään kuudes kielikertomus. Kertomus antaa tärkeää seurantatietoa kansalliskieltemme ja kotoperäisten kieltemme tilanteesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Tämä tieto auttaa vaalimaan ainutlaatuista kieliympäristöämme.

Kertomuksessa käsitellään kielilainsäädännön soveltamista, kielellisten oikeuksien toteutumista, maan kielisuhteita sekä suomen ja ruotsin kielten kehitystä. Suomen ja ruotsin kielten lisäksi kertomuksessa tulee käsitellä ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä sekä tarpeen mukaan muitakin kielioloja. Tässä kertomuksessa on seurattu myös esimerkiksi karjalan kielen ja romanikielen tilannetta.

Nyt käsiteltävä kertomus sisältää ajankohtaistietoa Suomen kielioloista ja kielellisiä oikeuksia tukevista rakenteista, hallinnollisten muutosten vaikutuksista kieliryhmiin sekä kokemuksia kielellisten oikeuksien toteutumisesta viranomaisissa. Kertomuksessa tarkastellaan syvällisemmin viittä keskeistä teemaa, joita ovat digitalisaatio, kielellisten oikeuksien toteutuminen oikeuslaitoksessa, kaksikielisten hyvinvointialueiden toiminta, Suomen kansalliskielten tilanne sekä viittomakielisten oikeudet. Kertomusta on valmisteltu oikeusministeriössä.

Kertomusten taustaksi on toteutettu vuonna 24 kielibarometri, saamen kieli -barometri sekä viittomakielibarometri. Muita keskeisiä aineistoja ovat erityisesti tilastotiedot, ylimpien laillisuusvalvojien antamat ratkaisut sekä eri ministeriöiden omalta substanssialtaan antamat tiedot sekä viranomaisten ja kieliryhmien tiedot.

Kielilaki suojaa kansalliskielten käyttöä viranomaisten toiminnassa, ja lain soveltamista tapahtuu kaikilla hallinnonaloilla. Hallituksen kertomuksessa kuvataan esimerkiksi kansalliskielten tilannetta koulutuksen ja opetuksen alalla, joka kuuluu opetus- ja kulttuurimi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

nisteriölle, sekä kaksikielisillä hyvinvointialueilla, jotka kuuluvat sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus kokonaisuutena on vielä liian tuore pitkälle menevien vaikutusten asianmukaiseen arviointiin. Myös kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksiin, ruotsin- ja saamenkielisten palveluiden tukemiseen sekä kansalliskielilautakuntiin ja saamen kielen lautakuntaan liittyvä toiminta hakee vielä osittain muotoaan. Haasteita on ruotsinkielisissä palveluissa, etenkin ruotsinkielisten vammaispalveluiden toteutumisessa. Lapin hyvinvointialueella sote-uudistus ja alueen erityistehtävä saamenkielisten palveluiden tukemisessa ovat mahdollistaneet saamenkielisten palveluiden pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen kehittämisen, mikä on saanut kiitosta palvelun käyttäjiltä.

Peruskoulussa vain pieni osa oppilaista saavuttaa äidinkielen opetuksessa hyvät taidot. Perustaitojen osaamisen vahvistamiseksi äidinkielen ja kirjallisuuden tuntiresursseja on lisätty alakouluissa syksystä 2025 alkaen.

Toisen kotimaisen kielen pakollisuus osana ylioppilastutkintoa poistui vuonna 2004, ja sen jälkeen ruotsin kirjoittajien määrä on laskenut ja kielen yleinen osaaminen yhteiskunnassa heikentynyt. Yläkoulun seitsemännelle luokalle on lisätty syksystä 24 alkaen yksi vuosiviikkotunti B1-kieleen, joka suurimmalle osalle oppilaista tarkoittaa ruotsia toisena kotimaisena kielenä.

Ammatilliseen perustutkintoon sisältyy sekä äidinkielen että toisen kotimaisen kielen opintoja merkittävästi vähemmän kuin lukiokoulutukseen.

Syksystä 28 alkaen suomalaisen ylioppilastutkinnon voi suorittaa myös englannin kielellä, ja englanninkielinen lukiokoulutus alkaa vuonna 2026.

Oikeusministeriössä on yhteistyössä Tuomioistuinviraston kanssa kehitetty ruotsinkielisiä palveluita vuosina 24–25 — puhun siis koko ajan 2000-luvusta. Samalla on korostettu oikean käsittelykielen varmistamista oikeudessa jo prosessin alkuvaiheessa. Tyytyväinen voi olla huomioon siitä, että vuoden 2019 käräjäoikeusuudistuksen ei ole havaittu merkittävästi heikentäneen ruotsinkielistä palvelua, vaikka yksittäisiä kielteisiä vaikutuksia on tuotu esiin.

Vuonna 2021 valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetun kansalliskielistrategian toimenpiteinä oikeusministeriö on tilannut selvityksen englannin kielen aseman vaikutuksesta kansalliskielten elinvoimaisuuteen sekä asettanut suomen kielen selvityshenkilön kirjoittamaan ja määrittelemään suomen kielen tilannetta ja haasteita ja tavoitteita. Selvityksen perusteella, vaikka englannin kielen käytön lisääntyminen vaikuttaa kielen asemaan, on suomi yhä vahva maan pääkieli. Tämän asiantilan säilymistä pidetään tärkeänä, ja suomen kielen taito on olennainen osa kaikilla yhteiskunnan alueilla. On kuitenkin niin, että englannin kielen lisääntynyt käyttö on vaikuttanut kansalliskielten asemaan yhteiskunnassa. Suomen kielen kohdalla englannin vaikutukset näkyvät etenkin esimerkiksi korkeakouluissa, joissa englanti vie tilaa suomen kieleltä. Tietysti erilaisista muistakin käytännön haasteista jatkuvasti varmasti kaikki edustajat kuulemme ihmisiltä, kun suomenkielistä palvelua ei ole monissa paikoissa saanut.

Ruotsin kielen asema on vahva. Tämä kuitenkin vaatii suunnitelmallisuutta ja toimenpiteitä viranomaisilta. Haasteita oikeuksien toteutumiselle aiheuttaa viranomaisten ruotsinkielentaitoisen henkilöstön vähäinen määrä sekä ruotsin kielen osaamistason yleinen heikentyminen yhteiskunnassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

Kotimaisten kielten elinvoimaisuus edellyttää, että niitä myös käytetään aktiivisesti. Hallitus on vahvistanut kielten elinvoimaisuutta muun muassa jatkamalla kansalliskielistrategian ja kielipoliittisen ohjelman toimeenpanoa, tekemällä selvityksiä suomen, ruotsin ja englannin asemasta, kehittämällä ruotsinkielisiä tuomioistuini- ja hyvinvointipalveluja sekä tukemalla saamen, karjalan ja viittomakielen elvytystä. Tuossa äsken luettelin myös näitä koulutusjärjestelmän uudistuksia, jotta esimerkiksi peruskoulussa saavutettaisiin riittävät kielelliset taidot. Näiden toimien kokonaisuus vahvistaa sekä kansalliskielten että kotoperäisten kielten elinvoimaa muuttuvassa ja kansainvälistyvässä Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

18.05 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Suomeksi, kiitos: suomeksi hoivakodeissa, suomeksi mainoksissa, suomeksi ravintoloissa ja korkeakouluissa, Suomessa suomeksi.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieli ansaitsee Suomeksi, kiitos -kampanjan joka ikimen päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja.

18.05 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Jos lausun v-sanan — väestönvaihto — opponentit jankkaavat salaliittoteoriaa ja laitaoikeistoa. Voitan väittelyn pystyyn lähdeviiteillä historiaan ja tilastotieteeseen. Mutta vaihtelun vuoksi siirryn k-sanaan: kielenvaihto.

Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta vuonna 2025 todistaa, että kielenvaihtokaan ei ole salainen teoria vaan julkinen käytäntö. Supisuomalaiset ja supisuomenruotsalaiset sekoilevat toisilleen englanniksi. Virastot kiusaavat kotimaisia asiakkaita englanninkielisillä opasteilla ja nimillä. Onpahan ”pop-up-pisteitä”, ”walk-in-neuvontaa” ja harrastusten ”happy hour”. Kielenvaihto kärjistyy sivistyksen ytimessä. Suomen Akatemia kinuaa suomenkielisiltä tutkijoilta hakemuksia vain englanniksi. Korkeakoulut kansainvälistymiskiihmassaan polkevat kansalliskieliä. Ne rikkovat yliopistolakia ja kielilakia englanninkielisillä ohjelmillaan.

Arvoisa puhemies! En tietenkään karsasta käännöskirjallisuutta tai englanninkielistä rokkia, myöskään suomalaisyhtyeillä. Luonnollisesti hyväksyn englannin natiivin ja kannatan vieraiden kielten oppimista. Kun puhumme Suomessa englantia turistille, niin se on fine, ole meidän vieraamme. En tietystikään kiellä lainasanoja. Jokainen kielimies tietää, että niitä tulvehtii sekä suomalais-ugrilaisessa että indoeurooppalaisessa kielihistoriassa. Mutta vihaan kielenvaihtoa henkeen ja vereen. Vihaan suomen häpeilyä ja hylkimistä. Kammoksen aikalaista, joka kieltää äidinkielen ikearvon.

Kansalliskielillämme on yhteinen perivihollinen, ylikansallinen pakkoenglanti. Joku ehkä huudahtaa englannin puolesta, että se nyt on vain tätä päivää. Väärin. Äidinkieli ei ole arkiston pölyä vaan pääkopan terävin työkalu. Kielenvaihto tyhmistää tänään ja huomenna. Ylikansallinen pakkoenglanti tuottaa tasapäisiä tomppeleita.

Kielenvaihtoa vastaan auttaa kielitaistelu ainoastaan. Kielitaistelemine luonnistuu ilman väkivaltaa. Annan esimerkin. Kaikille kansanedustajille satelee tällaisia kutsuja: ”tervetulua after workeille”, ”tervetulua talk and walkiin”, ”tervetulua innovation lane -alueel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

le”, siis suomenkielisiin tapahtumiin, ”save the date” ja ”last call”. [Naurua] Minä vastaan kohteliaimmin, että ei käy äidinkielen väkisinmakaaminen. Kun suomenkielisen tapahtuman kutsu raiskaa suomen kieltä, niin järjestäjä hankkikoon ulkomailta yleisön ja ennen kaikkea rahoituksen.

Arvoisa puhemies! Rakkaat supisuomalaiset ja supisuomenruotsalaiset ihmiset, seurataksaa esimerkkiäni ja ensi töiksenne tuhotkaa kielenvaihtokutsut sähköpostista. Julistakaamme totaalinen sota äidinkielen väkisinmakaajille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan muutama debattipuheenvuoro tähän. Siellä oli ainakin edustaja Kiuru, Pauli, ja sitten on siellä toisella laita myöskin. — Kiuru, Pauli, olkaa hyvä. — Tuleekohan ääni? Ei taida kuulua.

18.10 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): No niin, uusi yritys. — Arvoisa rouva puhemies! Suomen kansalliskielistä kannattaa pitää huolta, ja aivan kuten edellisessä puheessa sanottiin, pidetään suomi suomena ja ruotsi ruotsin kielenä. Tällainen sekamelska, mihin laitetaan sekaan englantia tai muuta, ei ole kovin fiksua eikä sivistynyttä.

Suomen kieli on rikasta. Esimerkiksi jäänmurtajat Kontio, Otso, Voima, Urho ja Sisu — aivan loistavia nimiä, jotka kuvaavat suomalaista identiteettiä, suomalaista luonnetta. Sen sijaan englanninkieliset tai mahdollisesti latinankieliset väännökset eivät sitä niin onnistuneesti yleensä tee.

Sama huomio näistä kutsuista: kyllä itseänikin häiritsee, kun kotimaisilta virastoilta, yrityksiltä tulee kutsuja, joista hakemalla saa hakea suomen kieltä tai ruotsin kieltä, eikä sitä ehkä sieltä löydykään, tai sitten lopusta löytyy joku, että vastaukset tähän lomakkeeseen, jos sitäkään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Joo, kiitoksia. — Täällä ovat debattipuheenvuoron pyytäneet Nieminen, Reijonen, Löfström, Wickström, Niemi ja Strandman. Ne otetaan, ja sitten ministereitten vastaukset. — Nieminen, olkaa hyvä.

18.11 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan suomen kieli on kaunista, ja olkaamme kaikki ylpeitä siitä, että meillä on oma kieli vielä. Olemme katoavaa kansaa, ja kukaan muu ei puolusta meidän kieltämme kuin me itse.

Suomen kieli on paljon enemmän kuin väline viestintään: se on meidän ajattelun, tunteiden ja identiteetin perusta. Suomen kieli on erityinen myös siksi, että se kantaa mukanaan meidän historiaa ja ainutlaatuista tapaa hahmottaa tätä meidän todellisuutta. Sen sanat ja rakenteet ja ilmaisutavat heijastavat suomalaista luontosuhdetta, ajattelun täsmällisyyttä ja joskus myös tätä hiljaisuutta, mitä kansamme vaalii.

Haluan nostaa tässä vielä erityisen tärkeän yksityiskohdan alueellisista murteista ja kielistämme myös alueilla, missä ne eivät ole mitään huonoa ja huolimatonta kieltä vaan rikastuttavat ja ovat elävää kansankieltämme, nekin. Haluaisin, että niiden arvostus jollain tavalla tässä yhteiskunnassa myös ymmärrettäisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

18.12 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen kieli, tuo meidän kieleemme. Hoitajien tulee osata suomen kieltä ja kommunikoida potilaiden ja vanhusten kanssa sillä tavalla, että he tulevat ymmärretyiksi. Muuta ei voi hyväksyä, ei kerta kaikkiaan voi muuta hyväksyä. Meidän kannattaa olla ylpeitä suomen kielestä. Ihan niin kuin Ranskassa ja Virossa: heillä vaaditaan palvelua heidän omalla kielellään, ja se on ihan oikein. Kyllä me rinta rottingilla voidaan ihan sanoa, että suomeksi, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

18.13 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kielikertomus osoittaa, että ruotsinkielisten tyytyväisyys digipalveluihin on laskenut entisestään ja että ongelmat ovat laaja-alaisia. On selvää, että tällä alueella tarvitaan toimenpiteitä.

Ärade fru talman! Språkberättelsen ger en tydlig signal: Lagstiftningen fungerar bara om den efterlevs i praktiken. Ett tvåspråkigt Finland kräver resurser, ansvar och politisk vilja så att människor kan få service på svenska och på finska på lika villkor. Det handlar ytterst om vardag, rättigheter och tillit till samhället. Tvåspråkigheten är en rikedom för Finland, det är avgörande för att infria förpliktelseerna gentemot Åland samt är en styrka i vårt nordiska sammanhang, som är alldeles särskilt viktig i den oroliga tid vi nu lever i.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

18.14 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta antaa todella hyvän kokonaiskuvan siitä, miten meidän molemmat kansalliskielet voivat, sekä suomi että ruotsi.

När det kommer till svenska språkets ställning är jag tyvärr trots allt väldigt orolig över vad som står angående vården i den här rapporten. Det kommer helt klart och tydligt fram att efter vårdreformen har de svenska strukturerna blivit sämre.

Eli ruotsinkieliset rakenteet sosiaali- ja terveystalveissa ovat huomattavasti heikentyneet soteuudistuksen jälkeen. Meillä monia palvelualoja, esimerkiksi lasten psykiatrista osastoa, ei löydy tällä hetkellä Suomesta ruotsin kielellä. Tämä on todella huolestuttavaa ja mielestäni sellainen asia, johon myöskin tässä talossa pitää kiinnittää huomiota.

Det som är det goda ändå är att också under den här regeringsperioden har det skett positiva framsteg. Till exempel ska vi få en räddarutbildning permanent på svenska i Helsingfors.

Toivon, että Helsingin Pelastuskoulun status saadaan nyt myöskin lakiin kirjattua kunnolla, jotta rahoitus saadaan turvattua myöskin ruotsinkielistä koulutusta varten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

18.15 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Puheen-
vuoroni lähti siitä liikkeelle, kun edustaja Keskisarja piti äsken todella hyvän puheenvuo-
ron. Kyllä Suomessa täytyy ohjaus ja opastus löytyä myöskin suomeksi. Kotipaikkakunta-
ni terveysasemalle ilmestyi sisään mennessä ovenpieleen painonappi ja tämän yläpuolelle
iso kyltti ”Call staff”, ei mitään muuta opastusta. Voitte arvata, että Lempäälän mammat ja
papat, kun tulivat sinne terveysasemalle, ihmettelivät aika pitkään, että mitähän täällä nyt
pitäisi tehdä ja mikähän kyltti tuo mahtaa olla. Suomessa täytyy löytyä myöskin suomen
kieltä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman näyttää
olevan myöskin puhujalistalla ensimmäisenä. Sopiiko, että muutetaan se varsinaiseksi pu-
heenvuoroksi, koska ehditään vielä ottaa se varsinainenkin puheenvuoro? — Joo, olkaa hy-
vä, varsinainen puheenvuoro. — Siirrytään siis puhujalistalle, ja ministerit joutuvat hetken
aikaa odottamaan. Puolelta eli 18.30 vaihdetaan aihetta, mutta sitä ennen ehditään ottaa
vielä näitä puheenvuoroja. [Jaana Strandman: Oliko, puhemies, varsinainen puheenvuo-
ro?] — Juu, varsinainen puheenvuoro, joo.

18.17 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies, kunnioitettu ministeri! Suomessa suo-
meksi, kiitos. Äidinkielemme on suomi isänmaassamme. Suomi elää murroskohdassa, jos-
sa kieleen liittyvät valinnat ohjaavat yhteiskunnan tulevaisuutta. Kieli toimii kulttuurin,
identiteetin ja yhteenkuuluvuuden perustana. Suomen kieli yhdistää kansaa ja takaa jokai-
selle mahdollisuuden osallistua yhteiskuntaan tasavertaisesti.

Suomen kieli on kulkenut pitkän matkan. Varhaisina vuosisatoina hallinnon kielet oli-
vat muita kuin suomi ja suomi eli arjessa. 1500-luvulla Mikael Agricola loi kirjakielen pe-
rustan, mikä mahdollisti ajatusten ilmaisun kirjoitetussa muodossa. Myöhemmin suomen
asemaa vahvistettiin koulutuksessa, kirjallisuudessa ja julkisessa elämässä ja suomesta ke-
hittyi laaja-alainen sivistyskieli, joka yhdistää ihmisiä sukupolvesta toiseen.

Viime vuosien kehitys osoittaa, että englannin käyttö arjessa lisääntyy. Monilla aloilla
se tukee kansainvälistä toimintaa, mutta suomen heikkeneminen arjen tilanteissa luo on-
gelmia. Osa ikäihmisistä välttelee paikkoja ja palveluja, joissa he eivät voi asioida suomek-
si, ja tämä herättää huolta yhdenvertaisuudesta ja turvallisuudesta.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tulee olla
saatavilla suomeksi. Yhteinen kieli potilaan ja hoitohenkilökunnan välillä on potilasturval-
lisuuden, hoidon laadun ja potilaan oikeuksien perusedellytys. Riittämätön kielitaito lisää
väärinymmärrysten riskiä, vaikeuttaa hoidon toteutusta ja voi johtaa vakaviin vahinkoihin.
Alkuvuodesta 2025 julkaistun kyselyn mukaan jopa 80 prosenttia hoitajista kokee ulko-
mailta rekrytoitujen työntekijöiden kielitaidon riittämättömäksi ja yli puolet on kohdannut
kielitaidon puutteista johtuneita vaaratilanteita. Työnantajan vastuu edellyttää selkeää
suullista ja kirjallista suomen kielen taitoa koko maassa. On ilahduttavaa, että uusi sosiaa-
li- ja terveysministeri Rydman aikoo puuttua tähän haasteeseen.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksessa ja koulussa suomen kielen taito muodostaa
oppimisen ytimen. Se mahdollistaa opetuksen ymmärtämisen, tärkeiden perustaitojen, lu-
kemisen ja kirjoittamisen, oppimisen, ystävyyssuhteiden rakentumisen ja osallisuuden.
Nykyhallitus on lisännyt kaksi vuosiviikkotuntia lukemiseen ja kirjoittamiseen, jotta nämä
tärkeät perustaidot tulevat saavutettua. Jos kielitaito jää heikoksi, syntyy eriytymisen riski
ja huomattavaa osaamistason vajetta, ja tällä on yhteys jatko-opintoihin ja työelämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

Tälläkin hetkellä on kaupunkeja, joissa perusopetuksessa on jopa yli 40 eri kieltä. Meistä jokainen ymmärtää, että tämä haastaa oppimisen, kasvamisen ja kehittymisen. Maahan-tulijalla ja ulkomaalaisella tulee olla oma vastuu sen maan kielen oppimisesta, jonne hän tulee. Kielen oppiminen on parasta kotiutumista ja sopeutumista yhteiskuntaan ja toiseen kulttuuriin sekä työllistymiseen.

Ruotsin, saamen ja viittomakielten asemaa tulee kunnioittaa, mutta suomen kielen vahva asema on koko maan kehityksen perusta. Suomen kieli yhdistää, tuo turvaa ja rakentaa yhteistä todellisuutta.

Arvoisa puhemies! Sanon tämän suomeksi, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Löfström ehdittää ottaa, ja sitten on ministereitten vuoro, ja sitten siirrymmekin toiseen aiheeseen.

18.21 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Språkkunskaper är grunden för ett tvåspråkigt land där offentlig service fungerar på två språk — inte bara enligt lagen utan också i praktiken. Utan människor som kan svenska upphör den tvåspråkiga förvaltningen i realiteten att fungera. Därför är det avgörande att undervisningen i svenska tryggas i hela utbildningssystemet. Det är mycket positivt att regeringen under denna mandatperiod har utökat timresurserna i svenska i skolan. Det krävs också stabila strukturer och tillräckliga resurser för svenskspråkig utbildning på alla nivåer — från småbarnspedagogik till yrkesutbildning och högskolor — så att utbildningsstigarna hålls öppna oavsett modersmål.

Den svenskspråkiga högskoleutbildningen har en särskild strukturell utmaning: Årskul-larna är mindre än på finska. Det sätter press på finansieringen och gör det svårt att upprätthålla små men nödvändiga ämnen, trots att de är avgörande för att utbildning ska kunna erbjudas på svenska inom många samhällssektorer. Åbo Akademi har ett lagstadgat specialuppdrag att tillgodose behovet av svenskspråkig universitetsutbildning och forskning i Finland. Ett sådant uppdrag måste också åtföljas av tillräckliga resurser. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning hur finansieringen långsiktigt kan tryggas, så att uppdraget också i framtiden kan fullgöras i praktiken. Samtidigt är det viktigt att den svenskspråkiga utbildningen vid Helsingfors universitet och Aalto-universitetet har stabila förutsättningar, liksom Hanken, Arcada och Novia.

På gymnasial nivå måste de översättningsfel som förekommit i studentproven och för-satt svenskspråkiga abiturienter i en sämre ställning tas på större allvar. Här måste råda nolltolerans. Rättvisa prov är en grundläggande fråga om likvärdig utbildning och rättssä-kerhet.

Ärade talman! Vi måste också kontinuerligt säkerställa svenskspråkig utbildning inom polisväsendet, räddningsbranschen och sjöbevakningen. En ny svenskspråkig poliskurs har inletts i januari, en ny svenskspråkig kurs för sjöbevakare planeras. Helsingfors Rädd-ningsskola behöver resurser och lagstöd för en permanent utbildning på svenska vid sidan av Räddningsinstitutet i Kuopio. Dessa utbildningar är centrala för att säkerställa myndig-hetsservice på svenska i hela landet. Samtidigt kräver just de här frågorna långsiktig intres-sebevakning och kontinuerlig uppföljning, något som är ytterst viktigt för svenska riks-dagsgruppen.

Ärade talman! Digitaliseringen är både en möjlighet och en utmaning för tvåspråkighe-ten. Den öppnar nya möjligheter, men det är centralt att svenskan byggs in redan när sys-temen utvecklas. Om svenskan läggs till i efterhand blir resultatet ofta sämre, dyrare och

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

ibland helt uteblivet. Då riskerar den svenska servicen att halka efter och språkliga rättigheter att åsidosättas. Detta gäller inte minst statliga system som används på Åland både för medborgare, samt internt inom statliga myndigheter på Åland. Ett tydligt exempel är Migrationsverkets UMA-system för utlänningsärenden, som fortfarande endast finns på finska trots att JK konstaterat att det strider mot språklagen och självstyrelselagen. Det är inte acceptabelt, och det är viktigt att översättningen av systemet nu blir klart.

Språkberättelsen visar att svenskspråkiga blir allt mindre nöjda med digitala tjänster och att problemen är omfattande. Det visar att detta område kräver åtgärder.

Ärade talman! Även statliga bolag och bolag med statlig majoritetsägare har ett ansvar i språkfrågan. När Finnair återinförde svenskan i sina flygutrop visade det att förändring är möjlig när språk tas på allvar. Många skrev till Finnair, också jag, och jag diskuterade saken med bolagets ledning. Den avgörande betydelsen var ändå att ägarstyrningsminister Joakim Strand drev den här frågan så hårt. Det visar hur viktigt det är att ministrar från regeringen håller hårt på det svenska, vilket inte är bort från det finska.

När större statliga reformer genomförs måste den språkliga dimensionen alltid beaktas från början. Tingsrättsreformen för två mandatperioder sedan, då alla svenskspråkiga tingsrätter utom den på Åland lades ned, visar hur reformer inte får göras.

Samtidigt finns också positiva steg. Att språkprovet som behövs för statliga tjänster nu är avgiftsfritt för personer med student- eller högskoleexamen stärker tillgången på tvåspråkig personal som är behörig att söka statliga tjänster. Svenskkunskaperna i ministerierna har minskat, vilket också indirekt påverkar Åland, och vi hoppas att denna reform bidrar till att vända den utvecklingen. Men staten bör också bredare i sin personalpolitik värdera språkkunskaper högre och aktivt uppmuntra användningen av svenska.

Ärade talman! Språkberättelsen ger en tydlig signal: Lagstiftningen fungerar bara om den efterlevs i praktiken. Ett tvåspråkigt Finland kräver resurser, ansvar och politisk vilja så att människor kan få service på svenska och finska på lika villkor. Det handlar ytterst om vardag, rättigheter och tillit till samhället. Tvåspråkigheten är en rikedom för Finland, det är avgörande för att infria förpliktelserna gentemot Åland samt är en styrka i vårt nordiska sammanhang, som är alldeles särskilt viktig i den oroliga tid vi lever.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on sekä mahdollisuus että haaste kaksikielisyydelle. Se avaa uusia mahdollisuuksia, mutta samalla on keskeistä, että ruotsin kieli rakennetaan järjestelmiin jo niiden kehitysvaiheessa. Mikäli ruotsi lisätään vasta jälkikäteen, on tulos usein huonompi ja kalliimpi ja toisinaan ruotsin kieli unohtuu kokonaan. Tällöin vaarana on, että ruotsinkielinen palvelu laahaa perässä ja kielelliset oikeudet voivat jäädä huomioimatta. Tämä koskee Ahvenanmaalla erityisesti kansalaisten käyttämiä valtion järjestelmiä sekä valtion viranomaisten käyttämiä sisäisiä järjestelmiä Ahvenanmaalla. Hyvä esimerkki on Maahanmuuttoviraston ulkomaalaisasioiden asiankäsitteilyjärjestelmä UMA, joka edelleen on olemassa ainoastaan suomeksi, vaikka oikeuskansleri on todennut tämän olevan ristiriidassa kielilain ja Ahvenanmaan itsehallintolain kanssa. Tämä ei ole hyväksyttävää, ja on tärkeää, että järjestelmän käännös nyt valmistuu.

Kielikertomus osoittaa, että ruotsinkielisten tyytyväisyys digipalveluihin on laskenut entisestään ja että ongelmat ovat laaja-alaisia. On selvää, että tällä alueella tarvitaan toimenpiteitä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri Meri käyttää puheenvuoron? Entä Talvitie? — Kyllä.

18.27 Oikeusministeri Leena Meri: Arvoisa puhemies! Kiitos. Puhun sen verran lyhyesti, että ministeri Talvitiekin saa kommentoida, kun tuli ystävällisesti myös tähän paikalle. Tämä kielikertomushan on koko valtionhallinnon, kaikkien ministeriöiden. Tämä kertomus sisältää paljon substanssia, josta on muillakin hyvin paljon osaamista.

Kiitan hyvistä puheenvuoroista. Täytyy sanoa, että yrityksissä ja viranomaisissa ja kaikissa kylteissä ja tämäntyyppisissä voisi kyllä nyt järkeä käyttää. Toki me voimme joutua tulevaisuudessa tekemään yrityksille ja muutenkin jopa velvoittavaa lainsäädäntöä, että pitää löytyä esimerkiksi ruokapaikoista suomeksi kaikki ruoka-allergeenit ja muuta. Mutta täytyy ajatella, että minkä ihmeen takia laitetaan noin. Minä en edes saanut oikein selvää, mikä ”k-staffi” vai mikä se oli, minne teidän piti mennä. Kiireessä menet jonnekin, et tiedä, mitä siinä lukee, onko se K-käytävä vai mikä ”kstaffi” se on. Kyllähän pitäisi järkeä käyttää.

Meillä on niin rikas ja kaunis kieli. Minä olen joskus miettinyt noita meidän sanontoja. Katsokaa niitä, ne ovat hauskoja. Niin kuin ”peninkulma” — minä en tiedä, tietääkö moni, että siitä, kuinka kauas koiran haukkuma kuuluu, se matka on tullut. Meillä on ihan valtaavan hyviä tällaisia.

Sitten tuosta ruotsin kielestä: Ymmärrän nuo haasteet, mutta sitten on sekin, että kun tuolta katsoin tiedoista, että on ruotsin kielen osaamistason yleinen heikkeneminen yhteiskunnassa, niin miten ihmiset saadaan motivoitua opiskelemaan, kun se ei oikein ase ohimolla onnistu, niin sanotusti ase ohimolla, pakotettuna. Itse tykkään opiskella kieliä, mutta esimerkiksi ruotsia tulee käytettyä sen verran harvoin, että kyllä minä nyt pienessä porukassa vähän ruotsia puhun, mutta kyllä se haasteellista on. Kunnioitan, että uskallatte puhua suomea julkisestikin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja ministeri Talvitie.

18.29 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille esiin nostetuista asioista. Ajattelin lyhyesti kommentoida sivistyshallinnon uudistusta ja Kotuksen eli meidän Kotimaisten kielten keskuksen tilannetta ja sitten tätä, miten korkeakouluissa englannin kieltä opetetaan, ja toisaalta sitten, miten suomen ja ruotsin kieli turvataan.

Jonkin verran on noussut huolta tästä Kotimaisten kielten keskukselta ja sen tehtävistä. Tehtävät on edelleen turvattu. Meillä on tosiaan tämän vuoden alusta tullut tämä sivistyshallinnon uudistus, eli 11 opetus- ja kulttuuriministeriön virastoa on yhdistynyt viiteen. Kotimaisten kielten keskus, Kotus, on nykyään yksi Opetushallituksen osasto, mutta sillä on edelleen laissa samat tehtävät ja vastuut, ja vaikka se ei enää ole oma virasto ja näistä 11 virastosta on tullut viisi virastoa, niin edelleen nämä palvelut samalla tavalla turvataan. Eli kyse on enemmän siitä, että me saamme sieltä hallinnosta tehokkuutta ja resurssien yhteensovittamista.

Sitten näistä korkeakoulujen opetus- ja tutkintokielistä.

Meillä on laissa korkeakoulut, joissa kieli on suomi, korkeakoulut, joissa on kieli ruotsi, ja korkeakoulut, joissa se on suomi ja ruotsi, ja muilla korkeakouluilla se on pääsääntöisesti suomi. Mutta meidän laki myöskin mahdollistaa sen, että korkeakoulut voivat opetus- ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

tutkintokielenä käyttää muuta kuin suomea ja ruotsia. Nyt nähdään se, että se englannin rooli on vahvistunut, ja senpä takia me ollaan reagoitu siihen kahtalaisesti. Toisaalta on tehty kansalliskielistrategia ja kielipoliittinen ohjelma, ja niillä vahvistetaan suomen ja ruotsin asemaa akateemisina ja hallinnollisina kielinä. Toisaalta korkeakouluja ohjataan myöskin tarjoamaan palvelut ja opetusta useilla kielillä yhdenvertaisesti. Tarkoituksena ei ole sinänsä rajoittaa englanninkielistä tarjontaa vaan varmistaa, että nämä kansalliskielet säilyvät täysipainoisina opetus- ja tutkintokielinä ja että englanninkielinen koulutus täydentää, ei korvaa sitä suomen- ja ruotsinkielistä koulutusta.

Nyt meillä on tullut tällaisia toiminnallisesti kaksikielisiä ja kielituettuja tutkintoja, joissa siis ensin saatetaan aloittaa englannin kielellä mutta heti lisätään sitä suomen tai ruotsin kielen osuutta siinä opetuksessa. Näin ollen esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle valmistuessa täytyy olla joko ruotsin tai suomen kielen riittävät taidot, jotta voi ajatella, että työllistyy Suomessa sosiaali- ja terveysalalle. Eli vaikka aloittaa englanninkielisen tutkintokoulutusohjelman, niin sitä englanninkielisyyttä vähennetään ja suomen tai ruotsin kielen opetusta sitten lisätään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.48.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Antikainen poissa, edustaja Rasinkangas poissa. — Edustaja Seppänen paikalla, olkaapa hyvä.

19.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! ”Katso pohjoista taivasta. / Ei se ole mustaa samettia, / joka syventää Pohjantähden loiston. / Se on korkea vastaavuus Karhujen tähtien / ja Kalevan miekan nimeen, / mustaan puristuneitten kiteitten / vaaleaa loistoa siellä, / missä on hanki hangen jälkeen, / pakkasen kimaltavaa kovuutta, / metsä metsän jälkeen / ja talojen lämmin, työn ja / rakkauden lämmin ja kielessä / laulavat kauneimmat sanat / sen taivaan alla.” Tässä oli ote yhden lempirunoilijani Helvi Juvosen runosta Kallio-pohja. Runo kuvaa hyvin, miten kaunis ja omalaatuinen kieli meillä on. Kielemme ei ole itsestäänselvyys.

Keskisen Lapin alkuperäiskansan, metsäsaamelaisten, kieli hävisi 1800-luvulla. Tuo kieli on kuitenkin säilynyt elinvoimaisena poronhoitosanastossa, ja kieltä elvytetään ja tutkitaan paraikaa.

Me suomen kielen puhujat olemme hyvin pieni kielivähemmistö maailman mittakaavassa. Meidän on huolehdittava omasta kielestämme ja puolustettava sitä. Eduskunnalle annettun kielikertomuksen mukaan suomen kielitilanne muuttuu nopeasti: vieraskielisten määrä kasvaa, suomea, ruotsia ja saamea puhuvien määrä vähenee, ja samalla englannin kielen käyttö arjessa yleistyy erityisesti pääkaupunkiseudulla ja korkeakouluissa. Raportin viesti on selvä: suomen kielen asema ei ole itsestäänselvyys. Kun suomalainen ei saa palvelua

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2026 vp

omalla äidinkielellään ravintolassa, korkeakoulussa tai viranomaisen luona, suomen kielen elinvoimaisuus kaventuu hiljalleen. Tätä kehitystä ei pidä hyväksyä. Kieli on perusoikeus, ja sen rapautuminen tapahtuu usein hitaasti, ikään kuin sammakkoa keitetäisiin. On hälyttävää, että ikäihmiset välttelevät Helsingin ravintoloita, koska eivät osaa asioida englanniksi, ja ihmiset turhautuvat, kun eivät ymmärrä englanninkielisiä opasteita. Sivistysvaltiossa kenenkään ei tule tuntea häpeää siitä, että asioi suomeksi, omalla äidinkielellään. Siksi perussuomalaisten mielestä Suomen tulee seurata esimerkiksi Viron ja Ranskan mallia ja velvoittaa palveluntarjoajat tarjoamaan palvelua myös suomeksi.

Arvoisa rouva puhemies! On myös todettava, että Suomen vähemmistökielipolitiikka on epäjohtonmukaista. Meänkieltä ei Suomessa tunnusteta vähemmistökielen asemaan. Meänkieltä puhutaan Suomen ja Ruotsin rajalla Tornionjokilaaksossa. Ruotsissa meänkieli on virallinen kansallinen vähemmistökieli. Toisin sanoen Ruotsi turvaa Suomen rajaseudun kieliperintöä paremmin kuin Suomi itse. Tämä on erikoinen ja epäoikeudenmukainen tilanne, joka osoittaa, että suomalaisperäinen kieli voi jäädä oman maan kielipolitiikassa paitsioon, vaikka sen elvyttämisen pitäisi olla luonnollinen osa kansallista identiteettiämme.

Meidän tulisi pystyä tukemaan myös karjalan kielten elvyttämistä. Karjalainen kulttuuri on osa meidän omaa kulttuuria ja historiaa. Karjalaiset menettivät paljon, mutta juuret ovat syvällä ja sitkeässä. Vielä kun noita juuria on olemassa, tulisi meidän vahvistaa niitä.

Suomen kieli ja kulttuuri ovat aivan valtavan rikkaat. Me emme tarvitse kulttuurin rikastamista ulkomailta. Meidän tulee nostaa esiin ja arvoonsa suomen kielen moninaiset murteet ja ilmaisut. Murre on mitä ihanin osoitus kulttuurin rikkaudesta.

Ulkomaalaisten hoitajien kielitaitoon on puututtava. Jokainen vanhus ansaitsee elämänsä viimeisinä vuosina hoitoa ja turvaa omalla äidinkielellään. Kielitaidottomuus muodostaa myös merkittävän potilasturvallisuusriskin terveyspalveluissa.

Arvoisa puhemies! Suomen kieli tarvitsee aktiivista ja rohkeaa puolustamista. On poliittinen tehtävämme varmistaa, että Suomi säilyy vahvana ja elinvoimaisena kaikilla elämäntiloilla lapsille, aikuisille ja vanhuksille. Tämä on sivistysvaltion velvollisuus. Siksi sanonkin: suomeksi, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Löfström, poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.